Eerste Kamer der Staten-Generaal **I**

Vergaderjaar 2026-2027

36 889 Wijziging van de Archiefwet 1995 ter verruiming van de mogelijkheden om archiefbescheiden die in een archiefbewaarplaats berusten en die persoonsgegevens bevatten, ter raadpleging en gebruik beschikbaar te stellen

B **VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP**[1]
Vastgesteld 27 oktober 2026

Inleiding
De leden van de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel strekkende tot wijziging van de Archiefwet 1995 ter verruiming van de mogelijkheden om toegang te geven tot overheidsarchieven die persoonsgegevens bevatten.[2] De leden van de fracties van **PRO** en de **PVV** hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen. Het lid van de fractie van OPNL sluit zich bij de vragen van de fractie van PRO aan.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van PRO
De leden van de fractie van PRO hebben naar aanleiding van het wetsvoorstel 36.889 de volgende vragen.

1. In het gewijzigd voorstel van wet, onderdeel E wordt de minister in alle gevallen degene, die besluit dat bepaalde archieven online openbaar kunnen worden. Juist op decentraal niveau is, naast de bestuurlijke verantwoordelijkheid volgens de Archiefwet, ook de kennis en de ervaring aanwezig over het beheer van deze archieven. Op basis van welke overwegingen is de keuze gemaakt om de minister deze bevoegdheid te verlenen en niet de decentrale overheden een rol in het proces te geven? Zou de regering kunnen toelichten waarom ervoor is gekozen om archivarissen geen actieve rol te geven in de keuze om informatie beschikbaar te stellen?

2. Buiten de thema’s die opgenomen zijn in de huidige wet, zijn er naar het oordeel van deze leden andere thema’s van maatschappelijke waarde. Bijvoorbeeld misstanden bij de overheid of maatschappelijke organisaties, die niet in oorlogstijd noch tijdens een totalitair regime plaatsvinden en evenmin met de termen 'genocide' of 'misdaden tegen de menselijkheid' gekwalificeerd kunnen worden. Of archieven over minderheden binnen de Nederlandse samenleving. Waarom is ervoor gekozen om de reikwijdte van de wet te beperken tot thema’s die van “*zwaarwegend algemeen belang*”[3] zijn? Is de regering het met de leden van de fractie van PRO eens dat er nog veel meer thema’s zijn die van historische en maatschappelijke waarde zijn, waarvan de archieven ook digitaal geopenbaard zouden kunnen worden? Zou de regering op een later moment de reikwijdte verder willen verbreden? Zo ja met welke thema’s en zo nee, waarom niet?

3. Naast de overheidsarchieven die geraakt worden door de huidige wet, bestaan meerdere particuliere archieven die de inhoud daarvan mogelijk online zouden publiceren als de wet wel toepasbaar zou zijn op die archieven. Beeld en Geluid, het NIOD, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, het Katholiek

[1] Samenstelling:
Van Apeldoorn (SP), Beukering (Fractie-Beukering), Van Bijsterveld (JA21), Doornhof (CDA), Fiers (PRO), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Jaspers (BBB), Karaaslan(D66), Kemperman (FVD), Van Kesteren (PVV), Van Knapen (BBB), Lagas (BBB), Van Meenen (D66), Musa (VVD), Nicolaï (PvdD), Perin-Gopie (Volt), Ramsodit (PRO), Rietkerk (CDA) (voorzitter), Van Rooijen (50PLUS), Roovers (PRO), Rosenmöller (PRO), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Straus (VVD), Talsma (ChristenUnie), Veldhoen (PRO) (ondervoorzitter), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), De Vries (SGP), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)
[2] 36.889 Wijziging van de Archiefwet 1995 ter verruiming van de mogelijkheden om archiefbescheiden die in een archiefbewaarplaats berusten en die persoonsgegevens bevatten, ter raadpleging en gebruik beschikbaar te stellen
[3] *Kamerstukken II* 2025/26, 36.889, nr. 3, p. 18.

Documentatiecentrum zijn allemaal voorbeelden van archiefinstellingen die op dit moment niet in de wet meegenomen worden. Is de regering voornemens om in de toekomst de wet uit te breiden naar particuliere archieven? Zo ja, op welke wijze en zo nee, waarom niet?

4. De Raad van State constateerde dat wanneer openbare archieven via het internet beschikbaar gesteld worden dit een andere dimensie aan de openbaarheid creëert, vanwege de mogelijkheid tot grotere verspreiding.[4] Daarom heeft de regering drie waarborgen in de wet vastgesteld. De huidige wettelijke waarborgen leggen geen resultaatsverplichtingen op de overheid en zijn vooral reactief. Op basis van welke afweging gelooft de regering dat de nieuwe waarborgen genoeg zullen zijn om de privacy van personen die voorkomen in het archief te beschermen? Waarom zijn niet meer of verdergaande waarborgen geïntroduceerd in de wet? Heeft de regering andere maatregelen overwogen? Zo ja, wat waren deze maatregelen en waarom heeft de regering besloten deze niet in de wet te verwerken? Zo nee, waarom heeft de regering geen andere maatregelen overwogen?

5. Door de ontwikkelingen rond AI kan informatie snel verwerkt en opgenomen worden. Hoe gaat de regering voorkomen dat door het gebruik van AI-misbruik gemaakt kan worden van de digitale openbaarmaking van de archieven? Hoe verhoudt de mogelijkheid tot misbruik zich tot de afweging van de proportionaliteit en subsidiariteit zoals bedoeld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)? Hoe is deze opvatting bij de regering tot stand gekomen?

6. Zoals de leden van de fractie van PRO hebben benadrukt in de Tweede Kamer maakt deze fractie zich zorgen over het voornemen van het nationaal archief om te stoppen met het opnemen van particuliere archieven en de publieke taken te staken. Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel op 10 september 2026 heeft de minister van OCW naar aanleiding van de motie van het lid Mohandis[5] toegezegd de Tweede Kamer voorafgaand aan het wetgevingsoverleg Cultuur op 9 november 2026, te informeren over dit voornemen.[6] De leden van de fractie van PRO vragen of de minister de Eerste Kamer hierover gelijktijdig kan informeren.[7]

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV
De leden van de fractie van de PVV stellen vast dat het wetsvoorstel 36.899 de mogelijkheden verruimd om toegang te geven tot overheidsarchieven die persoonsgegevens bevatten.

Belangengroepen zijn positief over het feit dat de regering de wetgeving op dit punt wil verruimen, maar vrezen dat het wetsvoorstel niet ver genoeg reikt.[8] Zo wordt gesteld dat in het geval van geadopteerden *alle* informatie existentieel kan zijn. Een belangrijk pijnpunt is voor belanghebbenden dat onduidelijk is hoe de belangafweging bij het weglakken van informatie tot stand komt.[9] Het betreft een inschatting van de archivaris, zo staat te lezen in de toelichting bij het aangenomen amendement van het lid Straatman.[10] De stichting ‘Verleden in Zicht’ definieert dat als “*subjectief, willekeurig en ondoorgrondelijk*”.[11] Daarnaast is de AVG bij het beschermen van privacy nog steeds leidend en die grens wordt niet opgerekt door deze aanpassing van de Archiefwet.[12]

1. Herkent de regering voornoemde zorgen en hoe gaat zij ervoor zorgen dat het doel van de geamendeerde wet wordt behaald, wanneer deze door de Eerste Kamer wordt aangenomen?

---

[4] *Kamerstukken II* 2025/26, 36.889, nr. 4, p. 13.
[5] *Kamerstukken II* 2026/26, 36.889, nr. 9.
[6] Toezegging bij Wijziging van de Archiefwet 1995 ter verruiming van de mogelijkheden om archiefbescheiden die in een archiefbewaarplaats berusten en die persoonsgegevens bevatten, ter raadpleging en gebruik beschikbaar te stellen (36889) met nummer TZ202609-048.
[7] De Eerste Kamer heeft hierover op 13 oktober 2026 een afschrift van de brief aan de Tweede Kamer ontvangen. Deze wordt geagendeerd voor de commissievergadering van 3 november 2026.
[8] “*Kamer stemt voor ruimere inzage adoptiedossiers; Geadopteerde krijgt ruimere inzage in dossier*”, NRC d.d. 23 september 2026.
[9] “*Kamer stemt voor ruimere inzage adoptiedossiers; Geadopteerde krijgt ruimere inzage in dossier*”, NRC d.d. 23 september 2026.
[10] *Kamerstukken II* 202526, 36.889, nr. 13.
[11] “*Kamer stemt voor ruimere inzage adoptiedossiers; Geadopteerde krijgt ruimere inzage in dossier*”, NRC d.d. 23 september 2026.
[12] “*Kamer stemt voor ruimere inzage adoptiedossiers; Geadopteerde krijgt ruimere inzage in dossier*”, NRC d.d. 23 september 2026.

Met het aangenomen amendement wordt aan het voorgestelde artikel 8.4 een vijfde lid toegevoegd waarin wordt gesproken van herkomst en afstamming tot bloedverwanten tot in de tweede graad.[13] Dat zijn dus ouders, grootouders en eventuele (half)broers en (half)zussen, zo stellen de leden van de PVV-fractie. Echter worden via het voorgestelde zevende lid ook afstammelingen van de geadopteerde zelfstandig in de gelegenheid gesteld om informatie in te winnen over de ouders en grootouders van de geadopteerde. In het geval van een kleinkind van de geadopteerde loopt het dus door tot in de vierde graad, aldus genoemde leden.

2. Hoe gaat de regering dit in de praktijk brengen?

Op grond van het voorgestelde artikel 8.4, vijfde lid, dient de archivaris de afweging te maken of er sprake is van een onevenredige inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van een ander. Onevenredigheid betreft een open begrip, zo stellen de leden van de PVV-fractie.

3. Hoe wordt bepaald wanneer een verzoek leidt tot een onevenredige inbreuk op de persoonlijke levenssfeer? Hoe wordt dit getoetst dan wel geborgd?

4. Zou hiërarchisch gezien, een wijziging in de UAVG[14] geen betere keuze zijn geweest voor wat betreft de volledigheid en duidelijkheid voor het stellen van kaders?

5. Zou de toezichthouder niet beter geëquipeerd zijn om daarin een afweging te maken? En had dit het proces tot de inzage van de dossiers niet kunnen vereenvoudigen ten opzichte van eerdergenoemd amendement?[15]

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zien de beantwoording van de vragen met belangstelling tegemoet en ontvangen **de nota naar aanleiding van het verslag** graag uiterlijk **24 november 2026**.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Rietkerk

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Graag

[13] *Kamerstukken II* 202526, 36.889, nr. 13.
[14] Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming.
[15] *Kamerstukken II* 202526, 36.889, nr. 13.